

- NÉMETHOVÁ D., TIRINDA A. & KOČIAN E. 1998: Hniezdna ornitocenóza vetrolamov Žitného ostrova. — Tichodroma 11: 59–70.
- PODANI J. 2001: SYN-TAX 2000. Computer Program for Data Analysis in Ecology and Systematics for Windows 95, 98 & NT. User's manual. — Scientia Publ., Budapest.
- RANDÍK A. 1971: Strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) v prírodných podmienkach Slovenska. — Práce a štúdie Československej ochrany prírody pri SÚPSOP v Bratislave. Série III, Spis 3. SÚPSOP, Bratislava.
- SHELDON A. L. 1969: Equitability indices-dependence on the species count. — Ecology 50: 466–467.
- TIRINDA A. 1994: Význam vetrolamov v poľnohospodárskej krajine pre zachovanie biodiverzity vtáctva. — Zborník referátov zo seminára „Ochrana biodiverzity na Slovensku“, Bratislava. 191–201.
- TURČEK F.J. 1961: Ekologické porovnanie brehových porastov niektorých slovenských riek na podklade vtákov a drevín. — Biológia (Bratislava) 16 (7): 511–523.

Došlo: 16. 11. 2010

Prijaté: 23. 11. 2011

K výskytu a hniezdeniu rybára riečneho (*Sterna hirundo*) na severovýchodnom Slovensku

On occurrence and breeding of Common Tern (Sterna hirundo) in NE Slovakia

Benjamín JARČUŠKA

Ústav ekológie lesa SAV, E. Štúra 2, 960 53 Zvolen, Slovensko; benjamin.jarcuska@gmail.com

Breeding of Common Tern (probably six pairs) was observed in gravel-deposit-quarry lake Andrejovka in June 2011. It should be the only known existing breeding site of the species in NE Slovakia.

Rybár riečny je druhom s holarktickým typom hniezdného rozšírenia zimujúci na južnej pologuli (Hudec et al. 1977). Celkovo hniezdi v Európe viac ako 270 tisíc párov, pričom najväčšie hniezdne populácie sú na Ukrajine (40–55 tisíc párov), vo Fínsku (50–70 tis. párov) a v Rusku (50–250 tis. párov) (BirdLife International 2004). Celoeurópsky trend početnosti druhu bol v rokoch 1990–2000 považovaný za stabilný, v jednotlivých krajinách však značne kolísal (BirdLife International 2004). Na Slovensku sa vyskytuje pravidelne, v súčasnosti dosahuje jeho hniezdna populácia u nás historické

maximum, približne 900 párov (Benko 2011). Najčastejšie býva pozorovaný počas ťahu, ktorý je viazaný najmä na údolia väčších tokov, kedy sa zastavuje aj na vhodných stojatých vodných plochách (Darolová 2002). V hniezdnom období je jeho výskyt podmienený prítomnosťou biotopu vhodného na postavenie hniezda, ktorým sú predovšetkým málo zarastené štrkové a piesčité ostrovčeky (Hudec et al. 1977) na minimálne vyrušovaných lokalitách, čo sa odráža v jeho lokálnom výskyte počas tohto obdobia.

Kým v polovici minulého storočia našiel u nás vhodné podmienky na hniezdenie len

Obr. 1. Juvenilné a dospelý jedinec rybára riečného na hniezdom ostrovčeku na Andrejovke (28. 6. 2011).
Fig. 1. Some of juvenile and adult individuals of Common Tern observed on breeding islet at Andrejovka (June 28, 2011).

na vodných tokoch (Mošanský 1960), po vykonaní vodohospodárskych úprav na dotknutých riekach bol nútený presunúť sa na ostrovy vznikajúcich umelých vodných plôch (Darolová 2002). Dnes hniezdi prevažná časť našej populácie na antropicky vytvorených lokalitách, čím sa tento druh stal do veľkej miery odkázaným na ľudskú pomoc (Benko 2009). Drvivá časť populácie hniezdi na západnom Slovensku, a to v okolí Dunaja, dolného Váhu a Moravy, menšia časť našej populácie na Orave (Oravská priehrada) a hornom Považí (Liptovská Mara). Z južnej časti východného Slovenska sú doložené hniezdenia z okolia Košíc (štrkoviská pri Krásnej nad Hornádom a Geči) a zo Senianskych rybníkov (1×) (Darolová 2002). Cieľom tejto správy je zhrnúť a doplniť údaje o výskyte rybára riečného na území severovýchodného Slovenska (územie Prešovského kraja).

V mimohniezdom období bol rybár riečny na danom území pozorovaný niekoľkokrát v údolí Torysy (Palášthy & Voskár 1966, Kaňuch et al. 2006, <http://aves.vtaky.sk/>), a to v úseku medzi Lipanmi a Drienovskou Novou Vsou. Viacero pozorovaní pochádza aj z oblasti Domaše (<http://aves.vtaky.sk/>). Staršie pozorovania z Popradu a Spišskej Belej sumarizuje Mošanský (1960).

Najstaršie historicky známe hniezdenie druhu na severovýchodnom Slovensku je udávané z rieky Bielej pod Ždiarom z r. 1959 (kvadrát DFS 6787) a tiež na ostrove/polostrove v inundačnom území Popradu medzi Plavnicou a Plavčom (6790) z r. 1960, kde bola kolónia pozostávajúca z 20 jedincov (spolu s 5 vylietanými juvenilmi) (Mošanský 1960). Darolová

(2002) udáva vyhniezdenie 1 páru pri Orlove (6791) (pravdepodobne sa jedná o štrkovisko Andrejovka) a Rožkovanoch (6891) z r. 1992. Vhodné podmienky na hniezdenie na posledne spomínanej lokalite však už zanikli (osobné pozorovanie).

Prítomnosť kolónie rybára riečného na štrkovisku pri Andrejovke (6791) som registroval už v rokoch 1996–1998 počas letných prázdnin, vtedy som sa (bohužiaľ) uspokojil len s určením do druhu. V r. 2009 pozoroval na tejto lokalite 6 ex. rybára A. Chudý, pričom tu predpokladal hniezdenie jedného páru (<http://aves.vtaky.sk/>). Dňa 3. 6. 2011 som na lokalite pozoroval 12 ex. adultov, pričom 6 z nich pravdepodobne sedelo na hniezdach postavených na pozostatku štrkového ostrovčka. Ostrovček, vzdialený 30 m od južného brehu mal pôvodne rozmery cca 8 × 6 m. Počas povodní v lete 2010 bol pri preliatí sa rieky Poprad do štrkoviska značne poškodený, v súčasnosti sú jeho rozmery cca 4 × 1 m. Pri ďalšej návšteve lokality 28. 6. 2011 som pozoroval 13 (14) ex. rybára, z čoho bolo 5 ex. vylietaných mladých a 1 dospelý jedinec sediaci na znáške (asi náhradné hniezdenie, obr. 1). Tento hniezdny výskyt rybára riečného je v súčasnosti jediný známy v oblasti severovýchodného Slovenska. Potenciálne biotické ohrozenie pre existenciu tunajšej kolónie predstavuje prítomnosť čajok zo skupiny *Larus argentatus/cachinnans/michahellis*, pravdepodobne ide o jedince čajky bielohlavej *L. cachinnans* (3. 6. 2011, 6 ex., 28. 6. 2011, 1 ex.). Najbližšia hniezdna kolónia tohto druhu čajky na vodnej nádrži Jezioro Czorstyńskie v Poľsku (Skórka et al. 2005) je vzdialená 44 km.

Pod'akovanie

Za podnet k napísaniu príspevku som vďačný P. Kaňuchovi a za prvé výlety na lokalitu strýkovi M. Jarčuškovi.

Literatúra

- BENKO Š. 2009: Desať rokov manažmentu populácie rybára riečneho. — Pp.: 9. In: KROPIL R. & LEŠO P. (eds.): Aplikovaná ornitológia 2009. TU Zvolen.
- BENKO Š. 2011: Čo (ne)potrebujú čajky. — Vtáky 6 (1): 12–13.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL 2004: Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. — BirdLife International, Cambridge.
- DAROLOVÁ A. 2002: Rybár obyčajný/Rybár riečny (*Sterna hirundo*). — Pp.: 335–336. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRISTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku.

Veda, Bratislava.

- HUDEC K. & ČERNÝ W. et al. 1977: Fauna ČSSR. Ptáci 2. — Academia, Praha.
- KAŇUCH P., PAVÚK J., SÁROSSY M., FECKO M., FULÍN M., IMRICH P., KRÍŠOVSKÝ P., OLEJÁR I., SEDLÁK M. & VRÁBEL P. 2006: Torysa – migračná cesta vtáctva po 40 rokoch. — Tichodroma 18: 31–42.
- MOŠANSKÝ A. 1960: Hniezdenie rybára obyčajného (*Sterna hirundo* L.) na severnom Slovensku. — Sborník Východoslovenského múzea v Košiciach. Série A: Prírodné vedy 1: 63–67.
- PALÁŠTHY J. & VOSKÁR J. 1966: Torysa migračná cesta vtáctva. — Východoslovenské vydavateľstvo, Košice.
- SKÓRKA P., WÓJCIK J. D. & MARTYKA R. 2005: Colonization and population growth of Yellow-legged Gull *Larus cachinnans* in southeastern Poland: causes and influence on native species. — Ibis 147: 471–482.

Došlo: 25. 8. 2011

Prijaté: 28. 10. 2011

Hniezdenie šabliarky modronohej (*Recurvirostra avosetta*) v roku 2010 na JZ Slovensku

Breeding of Avocet (Recurvirostra avosetta) in 2010 in SW Slovakia

Vladimír SLOBODNÍK¹, Mirko BOHUŠ², Jozef LENGYEL³ & Roman SLOBODNÍK⁴

¹ŠOP SR, Správa CHKO Ponitrie, Dlhá 3, 971 01 Prievidza, Slovensko; vladimir.slobodnik@sopsr.sk

²Katedra ekozoológie a fyziotaktiky Prírodovedecká fakulta UK, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, Slovensko; bohus@fns.uniba.sk

³Nitriansky Hrádok, Za kostolom 2, 942 01 Šurany, Slovensko; jozef.lengyel@gmail.com

⁴Katedra ekológie a environmentalistiky, Fakulta prírodných vied UKF, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra, Slovensko; roman.slobodnik@ukf.sk

During the season in 2010, with extremely high precipitations, we observed breeding of at least seven pairs of Avocet in districts Komárno and Nové Zámky in south-west Slovakia. Altogether, eight young leaved four nests.

Šabliarka modronohá (*Recurvirostra avosetta*) hniezdi v Európe veľmi ostrovčekovite. Hniezdny areál siaha na východe až po Kazachstan, Mongolsko a severnú Čínu. Lokálne hniezdi v severnej Afrike, pričom ako celoročný

rezident sa vyskytuje vo východnej a južnej Afrike (Hoyo et al. 1996). Zo Slovenska uvádza Ferienc (1977) výskyt šabliarok v Podunajsku od Šamorína po sútok Hrona s Dunajom. Novšie údaje o hniezdení, resp. nepravidelnom hniezde-